

Nr 336.

Av herr **Hægglom m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställningar om vissa anslag till jordbrukets rationalisering m. m.*

De anslag, som beviljats till jordbrukets rationalisering sedan denna verksamhet började den 1 juli 1948 och bl. a. övertog tidigare statliga åtgärder till förbättring av ofullständiga jordbruk, har för de olika budgetåren uppgått till följande belopp i huvudtiteln med följande fördelning och redovisade nettoutgifter:

1948/49. Reservationsanslag på 16 000 000 kronor avsedda att användas med 5 milj. kr. till yttre och 11 milj. kr. till inre rationalisering. Nettoutgift under budgetåret 382 996 kronor. (Summans litenhet berodde på att verksamheten ej kommit i gång.)

1949/50. Reservationsanslag på 18 000 000 kronor avsedda att användas med 6 milj. kr. till yttre och 12 milj. kr. till inre rationalisering. Nettoutgift under budgetåret 4 385 917 kronor.

1950/51. Reservationsanslag på 11 500 000 kronor, vilket med kvarstående reservationer beräknades medge en bidragsgivning på 19 milj. kr., varav 6 milj. kr. till yttre och 13 milj. kr. till inre rationalisering. Nettoutgift 6 394 284 kr., varav 558 000 till yttre rationalisering.

1951/52. Reservationsanslag på 9 500 000 kronor, vilket med kvarstående reservationer beräknades medge en bidragsgivning på 17 milj. kr., varav 2,5 milj. kr. till yttre och 14,5 milj. kr. till inre rationalisering. Nettoutgift 8 293 047 kronor, varav ung. 608 000 kr. till yttre rationalisering.

1952/53. Reservationsanslag på 15 000 000 kronor, vilket med vid budgetårets början odisponerad behållning på 5 210 100 kronor beräknades medge en bidragsgivning på 17 milj. kr., varav 2,5 milj. kr. till yttre och 14,5 milj. kr. till inre rationalisering. Nettoutgift 10 320 071 kronor, varav till yttre rationalisering 774 800 kronor.

1953/54. Reservationsanslag på 15 000 000 kronor, vilket med vid budgetårets början odisponerad behållning på 4 297 474 kronor beräknas medge en bidragsgivning på 17 milj. kr., varav 2,5 milj. kr. till yttre och 14,5 milj. kr. till inre rationalisering.

För budgetåret 1954/55 föreslås ett reservationsanslag på 13 600 000 kronor, vilket beräknas möjliggöra en bidragsgivning på 17 milj. kr., varav 1,5 milj. kr. till yttre och 15,5 milj. kr. till inre rationalisering.

Uppställningen visar en verksamhet, som under sina första år samlade betydande reservationer, som sedan tvingats att förbrukas genom växlande nedprutningar på reservationsanslaget och en så småningom ökad bidragsgivning till inre rationaliseringsåtgärder. Den yttre rationaliseringen har år för år tilldelats allt mindre bidrag från högsta belopp på 6 milj. kr. 1949/50 och 1950/51 till nästa års minimibelopp på 1,5 milj. kr. I stället har bidragen till inre rationalisering höjts från ursprungliga 11 milj. kr. till nästa budgetårs 15,5 milj. kr.

De ändamål vartill rationaliseringsanslagen användes är samtliga behjärtansvärda. De obetydliga bidragen till den yttre rationaliseringen torde dock inte spelat någon större roll, men att bidrag till inre rationalisering vid jordbruk med högst 20 ha åker står till förfogande, är givetvis till fördel för rationaliseringsverksamhetens bedrivande vid dessa jordbruk. Medelsanvändningen har dock inte undgått att bli föremål för kritik, och så vitt vi kunnat finna har kritiken inriktats mot en i vissa fall alltför frikostig bidragsgivning under senare år, då de stora reservationerna förbrukats. Särskilt har denna kritik kommit till synes, där jämförelse kunnat göras mellan den restriktiva bidragsgivning påverkad av hänsyn till båtnaden, som tillämpas vid beviljande av bidrag från statens avdikningsanslag, och den generösare bidragsgivning som skett från rationaliseringsanslaget. Det har skett att statsanslag vägrats för vattenregleringsföretag, som skulle förbättra odlingsmöjligheterna på stora, för traktordrift lämpliga jordarealer, därför att kostnaden per ha överstigit den beräknade båtnaden. Samtidigt har mycket större bidrag per ha beviljats ur rationaliseringsanslaget, utan bundenhet vid båtnaden. Om statens bidrag till befrämjande av den odlade jordens förbättring för framtiden skall användas så att den blir till största nytta, anser vi en omfördelning av tillgängliga medel mellan rationaliseringsanslaget och avdikningsanslaget väl motiverad, fast vi med hänsyn till av departementschefen för nästa budgetår föreslagen höjning av högsta bidragssumma för avdikningsanslaget nu ej ställa något yrkande om sådan omfördelning.

Även när rationaliseringsanslagets användning jämföres med användning av de bidrag, som står till förfogande för skogsförbättringsåtgärder, finnes skäl för att anse en omfördelning motiverad. Jordbruksdriftens rationalisering har genom av jordbrukarna vidtagna åtgärder bedrivits på ett sätt, som långt överträffar det resultat i fråga om besparing av mänsklig arbetskraft, som man tänkte sig 1947. I fråga om produktionen har denna rationalisering lett till en icke obetydlig produktionsökning, medan resultatet av den 1947 beslutade rationaliseringen förutsattes skola bli en produktionsbegränsning.

Några liknande framsteg har inte skett inom skogsproduktionens område samtidigt som det blivit klart, att vill man uppnå den produktionsminskning, som 1947 ansågs önskvärd och möjlig att ernå genom rationaliseringsåtgär-

der, så är den närmast till hands liggande åtgärden att överföra den sämsta odlade jorden till skogsmark.

Den situation som föreligger synes oss både möjliggöra och motivera att medel överflyttas från rationaliseringsbidrag till den odlade jorden till skogförbättringsåtgärder. I en annan motion har vi föreslagit en höjning av anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m., vilket förutsätter en sänkning av rationaliseringsanslaget.

Efter den debatt, som förts i rationaliseringsfrågorna, anser vi det vara ofrånkomligt att uppmärksamhet ägnas åt överförande av vissa arealer nu odlad jord till skogbärande mark och att detta understödes genom att bidrag i vissa fall lämnas för kapitalinvesteringar och inkomstbortfall. Innan jordbruksrationaliseringsutredningen, som bl. a. har att utreda vissa skogliga frågor, avgivit sitt betänkande, kan ej denna fråga helt överblickas, men vi anser redan nu klart att här föreligger rationaliseringsändamål, som torde få företräde före eller ställas jämsides med dem, till vilka bidrag nu utgår av statsanslag. I detta läge anser vi det riktigt att bidragen till jordbrukets rationalisering begränsas så, att medelsanvändningen på alla punkter blir fullt försvarbar och till vad som kan vara lämpligt med hänsyn till andra behov, som kan göra sig gällande i fråga om avdikning och skogsförbättring.

Då nettoutgiften för bidrag till jordbrukets rationalisering högst legat vid 10 320 000 kronor föreslår vi att anslaget för budgetåret 1954/55 begränsas till 11 000 000 kronor, vilket kan beräknas fullt täcka nettoutgifternas ökning. Enligt Kungl. Maj:ts sätt att beräkna bidragsgivningen skulle detta anslag möjliggöra en bidragsgivning på 14 400 000 kronor. Det är dock sannolikt att liksom tidigare reservationerna blir större än beräknat och att som disponerade bidrag redovisade belopp ej kommer att förbrukas, då det visat sig att många planerade förbättringsarbeten ej blir fullföljda. Efter anslagets nedsättning till vad vi föreslagit torde för nästa budgetår 15 000 000 kronor stå till förfogande för bidragsgivning. Fördelningen torde liksom förut böra bestämmas av Kungl. Maj:t. Sannolikt torde 1,5 milj. inte komma att åtgå för yttre rationalisering, varför nedskärningen av bidragsgivningen till den inre rationaliseringen med av oss föreslagen anslagsnedsättning inte blir så stor.

Utvecklingen av lantbruksnämndernas löne- och omkostnadsanslag ter sig oroväckande. Vid starten år 1948 anslogs 18 000 000 kronor till rationaliseringsbidrag och 7,7 milj. kronor till lantbruksnämndernas löner och omkostnader. För nästa budgetår är löne- och omkostnadsanslaget uppe i 11,7 milj. kronor, fast bidragssumman är reducerad. Denna utveckling bestyrker uppfattningen, att planeringen för denna verksamhet inte skett med samma hänsyn till sparsamhet, som under senare år fått sätta sin prägel på mycken annan statlig verksamhet. Att lantbruksstyrelsen i år begär lönehöjningar till lantbruksnämnderna med 486 000 kronor, omkostnadsanslagshöjningar med

265 000 kronor och utrustningsanslagshöjningar med 95 000 kronor, visar att lantbruksstyrelsen på rationaliseringsorganen ej tillämpat samma kärva prutningsmetoder som i nuvarande läge är motiverade och som måst påtvingas flera andra förvaltningsorgan. Departementschefens prutningar på höjningarna å förut angivna poster till resp. 184 000 kronor, 85 000 kronor och 20 000 kronor är därför väl motiverade.

Med den begränsning av bidragsgivningen, som vi i denna motion föreslagit, och om lantbruksnämndernas skyldighet att offra tid på kontroll av jordlagarnas efterlevnad minskas som en följd av att vid denna riksdag väckta motioner om förköpslagens slopande godkännes, torde utgiftsökningar på lantbruksnämndernas löne- och omkostnadsanslag kunna undvikas genom avlöningsminskningar till icke ordinarie personal, nedsättning av reseersättning m. m. Vi föreslår därför att hithörande anslag för budgetåret 1954/55 uppföres med oförändrade belopp.

Med stöd av vad vi här anfört hemställer vi,

1. att riksdagen till Bidrag till jordbrukets rationalisering för budgetåret 1954/55 anvisar ett reservationsanslag på 11 000 000 kronor.

2. att riksdagen till Lantbruksnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisar ett förslagsanslag på 9 155 000 kr.

3. att riksdagen till Lantbruksnämnderna: Omkostnader anvisar ett förslagsanslag på 2 272 000 kronor för budgetåret 1954/55.

4. att riksdagen till Lantbruksnämnderna: Utrustning för budgetåret 1954/55 anvisar ett reservationsanslag på 30 000 kr.

Stockholm den 26 januari 1954.

Einar Hæggbloom.

Carl Östlund.

Märta Boman.

Sven Svensson

Rolf Eliasson.

Nils Agerberg.

i Krokstorp.

Gust. Nilsson

Eric Nilsson

i Göingegården.

i Svalöv.